

ชื่อวิทยานิพนธ์ : ศึกษาการพัฒนาอินทรีย์ ๕ ในการเจริญสติปัฏฐาน ๔

ผู้วิจัย : พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ (ไชยถาวร)

ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (วิปัสสนาภาวนา)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

: พระศรีสุทธีเวที (ขวัญญ์ ภิรมโน), ป.ธ.๙, พธ.บ., ศษม., พร.ด. (วัฒนธรรมศาสตร์)

: ดร.จตุรญ วรณกสิณานนท์, ป.ธ.๗, พธ.บ., อ.ม., พธ.ด. (พระพุทธศาสนา)

วันสำเร็จการศึกษา : ๑๗/มีนาคม/๒๕๕๘

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ คือ เพื่อศึกษาอินทรีย์ ๕ ในคัมภีร์พุทธศาสนาเถรวาท เพื่อศึกษาการเจริญสติปัฏฐาน ๔ ในคัมภีร์พุทธศาสนาเถรวาท เพื่อศึกษาการพัฒนาอินทรีย์ ๕ ในการเจริญสติปัฏฐาน ๔ โดยการศึกษาข้อมูลจากคัมภีร์พุทธศาสนาเถรวาท คือ พระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา และคัมภีร์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น คัมภีร์วิสุทธิมรรค เป็นต้น โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียงบรรยาย ตรวจสอบความถูกต้องโดยผู้เชี่ยวชาญ จากการศึกษาพบว่า

อินทรีย์ ๕ หมายถึง ความเป็นใหญ่, ความเป็นผู้ปกครอง, ในสภาวะธรรมที่เกิดร่วมกับตน มี ๕ อย่าง คือ สัทธินทรีย์ วิริยอินทรีย์ สตินทรีย์ สมาธิอินทรีย์ และปัญญินทรีย์ มีความสำคัญในการเจริญสติปัฏฐาน ๔ เพื่อความรู้เห็นแจ้งไตรลักษณ์ และแทงตลอดอริยสัจ ๔ เพื่อทำความสิ้นไปแห่งทุกข์ทั้งปวง

การเจริญสติปัฏฐาน ๔ หมายถึง การเจริญธรรมอันเป็นที่ตั้งแห่งสติลงในฐานทั้ง ๔ หรือการปฏิบัติที่มีสติเป็นประธานลงในฐานทั้ง ๔ คือ การมีสติกำหนดรู้ใน (๑) กายานุปัสสนา (๒) เวทนานุปัสสนา (๓) จิตตานุปัสสนา (๔) ธัมมานุปัสสนา โดยการพัฒนาอินทรีย์ ๕ มีวิริยะ สติ สัมปชัญญะระลึกรู้อยู่เสมอต่อเนื่องกันจนเห็นความเกิดดับ (ไตรลักษณ์) ละเอียดขึ้นตามลำดับ เกิดปัญญาญาณ เห็นแจ้งแทงตลอดอริยสัจ ๔ บรรลุเป้าหมายอันสูงสุด คือ พระนิพพาน

การพัฒนาอินทรีย์ ๕ ในการเจริญสติปัฏฐาน ๔ นั้น โดยหลักสำคัญ ประกอบด้วย ความเพียร มีสติสัมปชัญญะระลึกรู้อยู่กับปัจจุบันอารมณ์ของรูปนามอยู่เสมอ ๆ จนอินทรีย์ทั้ง ๕ แก่กล้าสมดุฬพร้อม เป็นปัจจัยให้เกิดปัญญาญาณเห็นแจ้งไตรลักษณ์ตามความเป็นจริง รู้แจ้งแทงตลอดอริยสัจ ๔ สู่การบรรลุธรรมเป็นพระอริยบุคคล ๔ ประเภท คือ พระโสดาบัน พระสกทาคามี พระอนาคามี และพระอรหันต์

Thesis Title : A Study of The Development of Five Faculties (Paññindriya) for The Four Foundations of Mindfulness Practice

Researcher : Phramahā Boonlert Indapañño (Chaithaworn)

Degree : Master of Arts (Vipassana Meditation)

Thesis Supervisory Committee

: Phra Srisuttivetee (Kwan Thiramano), Pali IX, B.A., M.A., Ph.D. (Cultural Science)

: Dr. Charoon Vannakasinanont, Pali VII, B.A., M.A., Ph.D. (Buddhist Studies)

Date of Graduation : 17/March/2015

Abstract

This thesis has three objectives: to study Paññindriya (the Five Faculties) appears in the Theravāda Buddhist doctrines, to study the practice of Satipaṭṭhāna: foundations of mindfulness taught in the Theravāda Buddhist scripture and to study how to develop the Five Faculties for Satipaṭṭhāna practice. Clarified and analyzed data are taken from the Theravāda Buddhist scriptures namely, the Tipitaka, Aṭṭhakathā (Buddhist commentaries), Ṭīkā (Sub-commentaries) and other related scriptures such as the Visuddhimagga then composed, explained in details and verified by Buddhist scholars.

The study found that Paññindriya or the Faculties consist of (1) Saddhā: confidence, (2) Viriya: energy or effort, (3) Sati: mindfulness, (4) Samādhi: concentration and (5) Paññā: wisdom or understanding. These faculties are important because they support meditators in the foundations of mindfulness practice so that practitioners perceive thoroughly the Three Characteristics and the Four Noble Truths, which will lead them to total extinction of all sufferings.

Satipaṭṭhāna: foundations of mindfulness practice means to be aware in all four bases. That is, to be mindful in the bases namely: Kāyānupassanā (contemplation of the body), Vedanānupassanā (contemplation of feelings), Cittānupassanā (contemplation of mind) and Dhammānupassanā (contemplation of mind-objects). In doing so practitioners have to develop all five faculties so that they are well-equipped

with consciousness that they can comprehend more and more thorough of the rising and falling of all Three Characteristics. This comprehensibility then equip practitioners with wisdom that they can understand the Four Noble Truths, which then leads them to obtain the highest goal, the Nibbāna.

The important faculties for developing Paññindriya or the Five Faculties for the Four Foundations of Mindfulness practice are that practitioners have to always be persevere in noting their present moments and be mindful with materiality and mentality until all the Five Faculties have been improved and strongly balanced. The stability of the Five Faculties will lead practitioners to obtaining wisdom and the obtained wisdom leads him to see the true Characteristics of Tilakkhaṇa and further on to the Four Noble Truths. The four nobles who have obtained these realizations are called (1) Sotāpanna: Stream-Enterer, (2) Sakadāgāmī: Once-Returner, (3) Anāgāmī: Non-Returner and (4) Arahanta: the Worthy One.